

VERTROUWELIJK

VEILIGHEIDSDIENST NED. ANTILLEN

MAANDOVERZICHT

No. 5 - mei 1969.

No. 21

MAANDOVERZICHT NO. 5 - MEI 1969

ALGEMEEN

- ROCKEFELLER op reis blz. 2

PERU

- De IPC-affaire " 4
- Gezagscrisis " 7

CHILI

- TOMIC niet aan de start; PDC sluit de gelederen " 8

CUBA

- Opvoering van de discipline " 11
- Naar nóg meer Sovjet-vriendschap? " 12

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

- BALAGUER en het gezag " 13

JAMAICA

- Onrust: politieke munt voor de PNP " 15

PANAMA

- Positie van de Nationale Garde " 16
- Grensincidenten " 18

NEDERLANDSE ANTILLEN

- Arbeidsconflicten " 19

ALGEMEEN

ROCKEFELLER op reis

Op 12 mei, na een laatste briefing te hebben ontvangen van zijn president, vertrok Nelson ROCKEFELLER uit Washington voor de eerste van zijn 4 "agenda-loze" reizen door Latijns Amerika, die - naar men algemeen aanneemt - de basis moeten leggen voor een nieuwe politiek van de Nixon-administratie ten opzichte van dit deel van de wereld. Hij zal bij deze missie, die mede geïnspireerd zou zijn door de secretaris-generaal van de OAS Galo PLAZA, vergezeld zijn van een niet onaanzienlijke staf van rond twintig adviseurs.

Zijn huidige opdracht vertoont trekken van overeenkomst met die, welke hij in 1940 van de toenmalige president Franklin Delano ROOSEVELT ontving: ook toen bereisde hij dit gebied om een basis te leggen voor een nieuwe, coherente Latijns-Amerikaanse politiek van zijn land.

Voor de eerste etappe van de jongste "Tour de l'Amérique Latine" - met bezoeken aan Mexico, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica en Panamá - werd slechts één week uitgetrokken, zodat elk land nauwelijks één dag toegemeten kreeg: voldoende om de "rennerskaravaan" te zien passeren, maar nauwelijks om die (als we deze beeldspraak even mogen vasthouden) te "ravitailleren". Na een pauze van een week in Washington, om de tussentijdse balans op te maken en om de "soigneurs" de gelegenheid te geven de "ploeg" een hart onder de riem te steken voor de volgende etappe, zou men zich op 27 mei wederom op weg begeven, ditmaal langs de landen van de zgn. Andes-groep. Deze reis zou op 4 juni worden afgesloten. In de maand juni zouden zich overigens ook de beide overige oriëntatie-trips (naar de landen van de La Plata-groep en naar het Caraïbische gebied) moeten voltrekken.

- 3 -

Met alle respect voor het gezegde, dat tijd geld is, kan men zich afvragen, of deze bliksembezoeken op de even gastvrije als gevoelige Latijns-Amerikanen niet de indruk zullen maken van een weinig serieuze aanpak. Overigens bestaat hier en daar toch al het nodige vooroordeel en pessimisme ten aanzien van het bezoek van ROCKEFELLER. Met name uit de Mexicaanse en Colombiaanse zakenwereld kwamen begin mei nogal sombere geluiden.

Over het algemeen kan men niettemin stellen, dat de regeringen van de betrokken landen - behalve van Peru, waar ROCKEFELLER "persona non grata" was - de Noord-Amerikaanse missie kritisch maar niet zonder verwachting tegemoet hebben gezien. Dit was ook het overheersende stemmingsbeeld op de ministeriële besprekingen in Santiago en Vina del Mar (Chile), die op 7 mei aanvingen en de conclusies van de CECLA-meeting van vorige maand (zie M.O.-april) als uitgangspunt hadden. De Chileense minister van buitenlandse zaken VALDES bepleitte in zijn openingsrede een openhartig en duidelijk gesprek met Washington: hij meende, dat de Verenigde Staten dat zouden waarderen.

Een nare bijkomstigheid voor Latijns Amerika was wel, dat de Rockefeller-tour al was begonnen (12 mei) voordat de Vina del Mar-besprekingen waren afgesloten (17 mei). Het zou misschien eleganter zijn geweest - waar de data van de ministersconferentie in Chile lang tevoren bekend waren - als het Amerikaanse gezelschap eerst na 17 mei van huis was gegaan. Anderzijds mocht men van de Amerikanen misschien niet verwachten, dat zij Latijns-Amerika alle gelegenheid en dus het volle tactische voordeel zouden verschaffen van een gemeenschappelijke standpuntbepaling - i.c. van de vorming van een collectief politiek/economisch front - tegenover de Verenigde Staten. Daar kan dan echter weer tegenin worden gebracht, dat - naar verluidt - president NIXON zelf op

- 4 -

het houden van de onderhavige Latijns-Amerikaanse samenkomsten had aangedrongen.

Veel verrassends kon - na wat bekend werd over de CECLA-meeting - in Vina del Mar overigens niet meer uit de bus komen: op de slotbijeenkomst van 16 mei werd een document aangenomen, waarin aan de Verenigde Staten wordt gevraagd te willen helpen bij de economische ontwikkeling van deze hemisfeer door het openstellen van de Amerikaanse markten en door het beschikbaar stellen van krediet op gemakkelijke voorwaarden. Aan de gastheer, de Chileense minister van buitenlandse zaken, werd de eer gelaten het protocol persoonlijk aan president NIXON te gaan overhandigen.

De Chileense muis vindt dan nog een staart op een bijeenkomst van Noord- en Zuid-Amerikaanse functionarissen van de Interamerikaanse Economische en Sociale Raad, die binnenkort op Trinidad zal worden gehouden.

PERU

de IPC-affaire

Het feit, dat Peru bereid was eind april een delegatie onder leiding van generaal Fernandez BACA (hoofd van de staatspetroleumonderneming, EPF) naar Washington te sturen om over de IPC-confiscatie en over de kwestie van de territoriale wateren te spreken, betekende nog niet, dat er enig uitzicht op overeenstemming bestond. Daarvoor had de regering in Lima ook te duidelijk beklemd, dat van haar geen wezenlijke concessies op deze punten mochten worden verwacht.

President VELASCO gaf omstreeks dezelfde tijd trouwens nog eens zelf-

- 5 -

verzekerd uitdrukking aan zijn mening, dat toepassing van het Hickenlooper-amendement nu in elk geval wel van de baan was.

Misschien is hij hiervan minder zeker sinds de NIXON-regering op de inbeslagneming van een Amerikaanse vissersboot in de loop van mei reageerde met de opschorting van de leverantie van militair materieel aan Peru: voor de gepikeerde Peruviaanse regering overigens weer aanleiding om de Amerikanen te vragen hun militaire missie terug te nemen en ROCKEFELLER te verzoeken haar deur maar voorbij te gaan.

Aangezien de feitelijke uitvoering van het Hickenlooper-dreigement vooral lijkt af te hangen van de uitspraak van de Peruviaanse rechter in het IPC-geding tegen de staat inzake de bekende claim van rond 700 miljoen dollar, heeft de regering-VELASCO er bepaald geen belang bij de rechterlijke macht tot spoed te manen. Voor augustus van dit jaar wordt in deze dan ook geen beslissing verwacht. Ommekeer voor de IPC is overigens wel, dat een andere rechter eind april aan de EPF een vordering van 17 miljoen dollar op de IPC toekende ter zake van tussen oktober '68 en januari '69 geleverde eindproducten en tegelijkertijd een verzoek van de IPC tot uitstel van de liquidatie van een deel van haar bezittingen (ter delging van die schuld) van de hand wees. Zodra het rechterlijk vonnis kracht van gewijsde heeft, zal de EPF derhalve de rechter kunnen verzoeken voor dat doel een publieke veiling te organiseren.

Het uitstel van het Hickenlooper-vonnis geeft de regering in Lima intussen ook wat speling bij de voorbereiding van een reeks noodmaatregelen voor het geval Washington dat uiteindelijk toch aan haar mocht willen voltrekken.

- 6 -

President VELASCO heeft hierover - in aansluiting op de monetaire onthullingen van minister MORALES BERMUDEZ - tegenover de buitenlandse pers al even vage als optimistische uitlatingen gedaan; de details zouden, naar hij verzekerde, "te rechter tijd" aan het publiek bekend worden gemaakt. Zoveel werd uit zijn woorden wel duidelijk, dat de gedachten o.a. uitgaan naar de vestiging van nieuwe industrieën, maatregelen tegen kapitaalvlucht en ondersteuning van de nationale suikerindustrie. Op hulpverlening vanuit het buitenland zou evenwel niet worden gerekend.

De suikerindustrie is in dit concept wel een zwakke stee: niet alleen is de productie door de ernstige droogte van de laatste tijd sterk teruggevallen, maar bovendien is de levensvatbaarheid van deze bedrijfstak sterk afhankelijk van de export naar de Verenigde Staten!

De opmerking van VELASCO over buitenlandse hulp zou een aanwijzing kunnen vormen, dat zijn regering - de verleidelijke aanbiedingen van Polen, Tsjecho-Slowakije en Sovjet-Unie ten spijt - niet van zins is, wat 's lands economische afhankelijkheid betreft, van de Amerikaanse regen in de Russische drup te komen. Daarentegen wordt uitbreiding van de handelsbetrekkingen met de omringende landen wel als een welkome vorm van steun gezien. Dit laatste verklaart misschien ook de medio mei door Peru genomen initiatieven om tot realisatie van het al jaren "in statu nascendi" verkerende "Pacto Andino" te komen. Op 22 mei werd deze ijver beloond met de ondertekening van het Verdrag van Cartagena door Peru, Chile, Bolivia, Colombia en Ecuador. Venezuela liet bij het scheiden van de markt verstek gaan, omdat het zich niet met de volledige tekst daarvan kon vinden. Bepaald niet elegant was, dat de vier andere gegadigden hun handtekeningen al plaatsten, voordat

de Venezolaanse gedelegeerden konden laten weten tot welke conclusies hun nodig gebleken ruggespraak in Caracas had geleid; men had blijkbaar plotse-
ling haast gekregen.

gezagscrisis

Hoewel de militaire junta op het thuisfront de burgerlijke goodwill zoekt te behouden op basis van nationaal-chauvinistische en met name anti-Ameri-
kaanse gevoelens, wekt de op diezelfde grondslag tot in het extreme doorge-
voerde verguizing van het oude bewind en zijn uitvoerders in toenemende mate
weerstand op.

Sinds de voormalige minister van financiën, Sandro MARIATEGUI, en andere
hoge functionarissen uit het bank- en geldwezen werden gearresteerd op be-
schuldiging van "misdrijven tegen het erfdeel van de staat", is dit de dek-
mantel geworden waaronder ook bij het publiek te goeder naam en faam bekend
staande persoonlijkheden voor de rechter werden gesleept. Vooral dit punt
wordt door de overigens sterk genuilkorfde oppositiepers aangegrepen om de
regering-VELASCO van ordinair-dictatoriale neigingen te beschuldigen.

Daarnaast kritiseren de non-conformistische journalisten het overheids-
besluit om, onder het mom van waakzaamheid tegen corruptie, de normaliter
tegen 9 november te verwachten gemeenteraadsverkiezingen voor onbepaalde
tijd uit te stellen. Van regeringswege wordt deze beslissing gerechtvaardigd
met het(ook in Brazilië bekende!) argument, dat men zo wil voorkomen, dat
de "beroepspolitici" van voorheen hun kwalijke praktijken op de oude voet
zouden voortzetten. Tegelijkertijd werd dan ook een nieuwe gemeentewet in
het vooruitzicht gesteld.

Deze golf van kritiek heeft de minister van binnenlandse zaken ARTOLA er al

- 8 -

twee maal toe gebracht de desbetreffende journalisten te vermanen hun z.i. ondulbare en kwaadaardige publiciteit te staken; een dreigement, dat kenmerkend een verdere besnoeiing van de persvrijheid tot inhoud heeft.

Hoewel al eerder bleek, dat het links-extremisme veel in het op anti-Amerikanisme gebaseerde nationalisme van de regering kan appreciëren en zulks ook als uitgangspunt neemt voor "front-verbreding", zijn velen in dit milieu toch sceptisch gestemd ten aanzien van de verdere stappen van het regime op het revolutionaire pad.

Het zij zo.....

CHILI

TOMIC niet aan de start; PDC sluit de gelederen

Belangrijk en misschien wel beslissend voor de afloop van de presidentsverkiezing van volgend jaar was het besluit van PDC-kanshebber Radomiro TOMIC (representant van de linkse partijgangsters en van de middenmoot der "terceristas") om niet aan de start te verschijnen. Begin april liet hij de partijleiding weten, dat door de Puerto Montt incidenten z.i. de kansen voor een front van anti-kapitalistische krachten (lees: van de PDC met socialistische en communisten) van de baan waren; en uitsluitend op die basis had hij candidaat willen zijn.

Sindsdien werd evenwel ook het geluid vernomen, dat TOMIC's beslissing nog niet onherroepelijk was, maar eerder bedoeld om zijn partij - met de nationale conventie van begin mei in Santiago voor ogen - een linkse koers af te dwingen. Wilt TOMIC wat dit betreft bedrogen is uitgekomen, zal diens beslissing nu wel echt definitief zijn geworden.

Men mag intussen wel concluderen, dat de PDC-leiding er verstandig aan heeft gedaan dat zij, in verband met de in eigen gelederen dreigende breuk, de partijconventie op een vroeger tijdstip heeft georganiseerd dan aanvankelijk in de bedoeling lag. Zou deze later gehouden zijn, dan zou de FREI-aanhang wellicht nog meer terrein hebben verloren dan nu al het geval was: met een krappe meerderheid (233 tegen 215 stemmen, bij 2 onthoudingen) sprak de partij zich uit tegen een electoraal verbond met socialisten en communisten.

Hoewel als gevolg van deze overwinning van gematigden en rechtsen nogal wat linkse bedankjes voor het partijlidmaatschap zijn binnengekomen, kan nog niet van een collectief uittreden van de linker vleugel worden gesproken.

Ondanks de krappe zege heeft de conventie FREI en de zijnen nu toch, behalve het voordeel van de politieke duidelijkheid, een basis gegeven om te werken aan reorganisatie van het partijapparaat, sluiting van de gelederen en opvoering van de discipline. Dit zou er o.m. toe kunnen leiden, dat het meest radicale deel van de jongeren goedschiks of kwaadschiks buiten de partij zal komen te staan. Aan de vooravond van het partijcongres toonde deze sector zich nog geenszins inschikkelijk. Integendeel: nadat de voorzitter van de jongerenorganisatie (JDC), Enrique CORREA, van zijn functie was ontheven in verband met zijn openlijke kritiek op het Puerto Montt-beleid van de regering, koos men een nieuwe president - Enrique VEGA - die de naam heeft bepaald nog linkser te zijn dan zijn voorganger. Niettemin won deze minder brave "Hendrik" het in zijn organisatie van de kandidaat van "rechts" en van die der "terceristas". De vraag is echter of hij zijn nieuwe functie lang zal bekleden: hij kondigde eind april namelijk aan zijn mandaat weer te zullen teruggeven, als de regeringsaanhang het op de nationale conventie zou winnen.

- 10 -

Ook hun banden met socialisten en communisten hebben de jongeren na het partijconvent allerminst losser gemaakt: ook de studenten uit PDC-milieu hebben zich nu ingezet voor linkse frontvorming.

Een van de eerste consequenties van de stembusuitslag ter conventie was het aftreden van de zeer progressieve PDC-voorzitter FUENTEALBA en zijn vervanging door de minister van justitie CASTILLO, die in verband daarmee uiteraard zijn portefeuille ter beschikking stelde. De partij zal zich onder zijn leiding opmaken om binnen 2 maanden een presidentscandidaat aan te wijzen. Men mag aannemen, dat naar een centrum-figuur zal worden gezocht, in staat om ook links en rechts van het midden stemmen te trekken. Zou men er evenwel niet in slagen een sterke of populaire figuur te vinden, dan zullen de stemmen wel hoofdzakelijk worden gedeeld door Salvador ALLENDE (links) en Jorge ALESSANDRI (rechts). In dat geval bezit de laatste - gezien ook de uitslag van de laatste parlamentsverkiezingen (vide M.O.-maat) - zeker niet de slechtste papieren.

Kan de regering-FREI zich enigermate opgelucht voelen nu zich binnen de PDC een scheiding der geesten heeft voltrokken, met het parlement kan hij nog steeds niet werken zoals hij wil, met name niet met de senaat, waar - afgezien nog van de oppositie - ook de meeste van zijn partijgenoten een progressievere politiek voorstaan. Dat bleek recentelijk ook weer bij discussies over de diplomatieke erkenning van Cuba en over de nationalisatie van de (onder Amerikaanse invloed staande) kopermijnen. Wellicht had men v.w.b. dit laatste mede het Peruviaanse regeringsbeleid rond de IPC in gedachten!

CUBA

Opvoering van de discipline

Economische malaise is ook voor een dictatoriaal land doorgaans een virus, dat het moreel aantast en daarom eerder een stimulans voor het van stal halen van ideologische stokpaardjes en voor het aanhalen van buikriem en teugels dan voor grotere verdraagzaamheid. Vooral CASTRO c.s. hebben wat dit betreft school gemaakt: hun puritanisme en scherpslijperij kunnen misschien alleen nog door MAO en zijn culturele revolutionairen worden overtroefd.

Treffende illustraties van het in Havanna heersende klimaat verschaften de laatste tijd de "viering" van de achtste verjaardag van de Varkensbaai-overwinning (19 april), alsook die van de dag van de arbeid (1 mei). Beide malen werd getracht van de nood een deugd te maken.

Aangemoedigd door pers en radio hebben duizenden arbeiders en studenten de 19e april in de brandende zon op de suikerriet-velden doorgebracht: alle ceremonieel moest wijken voor het met alle macht binnenhalen van de verlate suikeroogst. Havanna was uitgestorven...

De 1 Mei-viering was ditmaal eveneens "pragmatisch" ingekleed: het Cubaanse vakverbond had de werkers lakoniek opgeroepen de dag van de arbeid ook letterlijk met "werken" te vieren. Radio Havanna haastte zich om de laster als zou de economische malaise van het land de aanleiding tot deze nooit eerder vertoonde ingetogenheid vormen, van de hand te wijzen. Weinig overtuigend - en eigenlijk eerder een accentuering van het gelijk der "lasteraars" - voerde zij hierbij CASTRO's nieuwjaarspeech aan, waarin "el máximo líder" 1969 het jaar van "de beslissende prestatie" had genoemd (vgl. MO-februari '69).

Heel andere voorbeelden van de ideologische verstrakking van het regiem op

het thuisfront zijn de toenemende militarisatie van de middelbare en hogere onderwijsinstellingen - onder leiding van het ministerie voor de strijdkrachten (Minfar) - en de verscherpte bestrijding van de mede door armoe en honger toegenomen misdaad. Zo staan nieuwe wetten op stapel, die uitbreiding moeten geven van de mogelijkheden om de doodstraf toe te passen. De laatste tijd werd overigens al een aanmerkelijke verhoging van de vrijheidsstraffen (10-30 jaar) voor vermogensdelicten en voor het gebruik van en de handel in "drugs" geconstateerd.

Waarschijnlijk in het besef, dat opvoering van de "discipline" weinig uithaalt, als de invloedrijke rooms-katholieke kerk "tegenpropaganda" bedrijft, heeft de regering de laatste onder druk gezet om de strijd tegen de "demoralisatie" niet te doorkruisen en de regering bij haar acties tegen economische ontreddeering te assisteren.

Het lijkt niet uitgesloten, dat de herderlijke brief van het Cubaanse episcopaat, die het kerkvolk eind april werd voorgelezen, als een uitvloeisel daarvan moet worden gezien. De bisschoppen veroordeelden daarin de economische blokkade van Cuba en betoogden, dat deze de Cubaanse bevolking onnodig deed lijden. Zij deden dan ook een beroep op de hulp van allen, die in de positie verkeerden stappen te kunnen ondernemen tot opheffing van de boycot.

Naar nog meer Sovjet-vriendschap?

De ideologische verharding op het thuisfront ten spijt, houden de tekenen van verdere ontspanning in de zo lang verkrampde relatie met de Sovjet-Unie aan. Het duidelijkst komt dat naar voren in de activiteiten rond de herdenking van de honderdste geboortedag van LENIN (22 april 1870), die in volle omvang

- 13 -

weliswaar eerst volgend jaar zullen plaats vinden, doch ter voorbereiding waarvan nú - op 22 april - al een Cubaans-Sovjet Russische vriendschapsvereniging werd opgericht.

"Granma" had hiervóór al aangekondigd, dat het doel daarvan zou zijn de banden tussen beide landen te helpen versterken en de historie en "het schepend werk" van de Sovjet-Unie op sociaal en politiek (!) gebied bekend te helpen maken.

Ter gelegenheid van de inauguratie kwam uit de Sovjet-Unie een culturele delegatie over; zij stond onder leiding van professor Lidia EGOROVA, vice-president van de Russisch-Cubaanse vriendschapsvereniging, de tegenhanger van de nieuwe Cubaanse vereniging. Voorzitter van deze laatste werd kapitein Antonio NUNEZ JIMENEZ, die ook al de Cubaanse Academie van Wetenschappen presideert. Hij was het ook, die tijdens de door Fidel CASTRO voorgezeten oprichtingsbijeenkomst, het lofoffer aan de Sovjet-Russische staatsgoden (en met name aan de Mercurius onder hen) bracht. Overigens zou het niet eerlijk zijn te denken, dat alleen CASTRO c.s. hierbij de stelregel "de cost gaet voor de baet uit" in gedachten hadden! De Cubaanse leiders zullen trouwens òók wel weten, dat Mercurius niet alleen de god is van de handel, maar ook vande dieven.

DOMINIKAANSE REPUBLIEK

BALAGUER en het gezag

Het voornaamste probleem voor BALAGUER in de aan de verkiezingen voorafgaande periode - wil hij de PR candidatuur niet verliezen aan zijn "deputy" LORA - is hoe de Scylla van de linkse terreur en de Charibdis van autoritaire

- 14 -

onderdrukking te vermijden en tóch het gezag te handhaven.

Terwijl de links-extremisten (de communisten en de MPD - de laatste overigens geplaagd door terreur in eigen gelederen) de onrust onder het publiek door agitatie en erger trachten op te voeren, poogt vooral de PRD daar politieke munt uit te slaan. Daarbij keert zij zich - nogal dubbelzinnig - enerzijds tegen de golf van terrorisme, die het land teistert, anderzijds tegen de politieke onvrijheid, die de regeringscontrole met zich meebrengt. Als protest tegen e.e.a. heeft Senator Casimiro CASTRO zijn mede-parlementariërs dan ook opgeroepen de congreszittingen te boycotten.

Aangezien men niet mag verwachten, dat BALAGUER de militaire leiders van zich zal willen vervreemden door een zachtzinniger beleid op het gebied van openbare orde en veiligheid, moet men de vervanging van zijn politiechef en van zijn minister van onderwijs vooral zien als een tactische manoeuvre, die olie moet gieten op de golven van verontwaardiging van studenten en andere oppositionele groepen naar aanleiding van het hardhandige politietoetreden tegen demonstrerende studenten.

Ter geruststelling van diegenen, die een herhaling van de gebeurtenissen van 1965 vrezen en tegelijkertijd ter waarschuwing van de profiteurs van het geweld, liet BALAGUER in een interview met de pers ter gelegenheid van de "verjaardag" van de Amerikaanse interventie weten, dat hij zulks voor een tweede keer niet waarschijnlijk achtte. De beste waarborg daarvoor noemde hij overigens gehoorzaamheid aan de wetten en samenwerking van allen voor het welzijn van het land.

Wat dit betreft heeft BALAGUER enige terreinwinst geboekt op zijn rivaal GARCIA GODOY, die overhoop ligt met een deel van zijn New Yorkse aanhang.

- 15 -

Bedoelde groep beschuldigt hem ervan een dubbelzinnige rol te spelen. De secretaris van zijn Nationale Verzoeningsbeweging (!), de MCN, verwijt hem - naar verluidt - zelfs eerder een bron van verdeeldheid dan van eenheid te zijn. Figuren in de omgeving van GARCIA zouden hebben verzekerd, dat hij uiteindelijk "met buitenlandse hulp" (de V.S. uiteraard) aan de macht zou willen komen.

Slechtere reclame voor een presidentscandidaat is hier in de gegeven situatie nauwelijks denkbaar!

JAMAICA

Onrust: politieke munt voor de PNP

Sinds de regerende Jamaican Labor Party (JLP) in oktober relletjes riskeerde door de Guyanese hoogleraar RODNEY de toegang tot het (ei)land te ontzeggen, is het er bepaald niet rustiger op geworden. Ondanks het verscherpte toezicht van de overheid, neemt de voor een deel ook door sociale grieven gevoede criminaliteit - vooral in de steden - nog steeds toe.

Begrijpelijk, maar wat goedkoop, tracht de politieke oppositie - belichaamd in de People's National Party (PNP) o.l.v. MANLEY junior - hier munt uit te slaan; zulks onder het motto, dat de regering de situatie onvoldoende onder controle heeft en in sociaal opzicht - de groeiende welvaart ten spijt - tekort schiet.

Het bizarre van het geval is, dat dezelfde PNP zich in oktober, samen met de vakbonden, achter de toenmalige demonstraties tegen de regering schaarde! Het Janus-achtige opportunisme van de PNP komt ook hierin naar voren, dat zij zich tegelijkertijd opwerpt als pleitbezorger voor de suikerbaronnen,

- 16 -

met wie minister-president SHEARER de laatste tijd eveneens overhoop ligt.

Dat de PNP-taktiek overigens vruchten afwerpt, bleek bij de gemeentelijke verkiezingen van maart 11., waarbij de PNP voor het eerst sedert 1959 de JLP de loef afstak. Evenwel moet worden erkend, dat de PNP onder aanvoering van de 44-jarige Michael MANLEY - die in februari zijn vader als partijleider opvolgde - meer indruk maakt dan onder MANLEY senior het geval was. De "jonge" MANLEY besteedt vooral veel aandacht aan de propaganda en ging er - naar het voorbeeld van het Britse moederland, waarvan Jamaica in 1962 onafhankelijk werd - toe over een "schaduwkabinet" te vormen. Men kan het echter ook als een uiting van zelfverzekerdheid of als een stuk psychologische oorlogsvoering zien: zo, kiezer, ziet het bewind er uit, dat na de volgende algemene verkiezingen (in 1971) het roer in handen zal nemen. MANLEY en zijn "schaduwministers" moeten er dan echter wel voor zorgen tot dat tijdstip politieke blunders te vermijden.

PANAMA

Positie van de Nationale Garde

Sinds oktober 1968, toen de constitutionele president van Panama, dr. Arnulfo ARIAS MADRID, door de Nationale Garde werd afgezet, is kolonel Jose PINILLA "officieel" de voorlopige president. De feitelijke machthebber is evenwel Omar TORRIJOS, commandant van de Nationale Garde, die - ter illustratie van zijn zadelvastheid - zichzelf van kolonel tot brigade generaal bevorderde, zijn plaatsvervanger kolonel MARTINEZ en diens aanhang het land liet uitzetten en de civiele politie onder militair gezag liet plaatsen.

- 17 -

Hoewel het voorlopige bewind beloofd heeft in 1970 nieuwe verkiezingen uit te schrijven, op basis van een nieuwe kieswet die pretendeert corruptie te elimineren, gelooft de gemiddelde Panamees daar nauwelijks in. Eerder verwacht men, dat Omar TORRIJOS bezig is een persoonlijke dictatuur voor te bereiden; een veronderstelling, die de onrust in het land nog doet toenemen. Vooral de studenten, voorshands niet te temmen door schoolsluiting of inhouding van stipendia, blijven rebelleren. Niettemin streeft de regering naar apaisering van het onbehagen in dit milieu.

Ook in het sociale vlak gaat zij conflicten trouwens zoveel mogelijk uit de weg. Dit bleek bijvoorbeeld uit de omzichtigheid, waarmee "generaal" TORRIJOS en de minister van arbeid contact zochten met de arbeiders in de bananen-cultuur van Puerto Armuelles; naar TORRIJOS zei, om uit de eerste hand over hun vragen en problemen op de hoogte te raken.

Daarnaast beoogt hij met een dergelijk demonstratief optreden - naar men mag aannemen - ook de populariteit van hem en zijn garde te vergroten. Tegenover de plattelanders deed hij dat met name door te pochen op de eenvoudige afkomst van de meesten van zijn mannen.

Alle verkiezingspessimisme in het land ten spijt, moet worden toegegeven, dat de in november '68 benoemde commissie, die een nieuwe kieswet moest ontwerpen - onder leiding van de vooraanstaande jurist dr. Ricardo J. ALFARO - medio mei globaal met haar werk gereed kwam, d.w.z. amper binnen het tijdsbestek van een half jaar, dat haar hiervoor was gegund. Ofschoon al bekend is gemaakt, dat het kiesstelsel werd gemoderniseerd en dat vergissingen of fraude zoveel mogelijk werden uitgesloten, ontbreken hierover nog nadere bijzonderheden.

- 18 -

De voornaamste vraag blijft echter toch, of de Nationale Garde - en niet te vergeten TORRIJOS - uiteindelijk bereid zullen blijken weer met een meer bescheiden constitutionele positie genoeg te nemen.

grensincidenten

Niet los te maken van de paleisrevolutie van oktober '68 zijn ook de incidenten aan de grens met Costa Rica, die zich sedertdien regelmatig hebben voorgedaan tussen de gardisten van TORRIJOS aan de ene en Costarikeinse militaire eenheden aan de andere kant en die in de botsingen van 30 april en 7 mei j.l. hun culminatiepunt vonden.

Panamese eenheden waren - naar verluidt - de grens overgekomen, hadden het dorp Santa Rosa beschoten en op Costarikeins gebied loopgraven en prikkeldraadversperringen aangebracht. Zij zouden hiermee wraak hebben willen nemen op de vanuit dit gebied opererende pro-ARIAS guerilleros, die bovendien medio april in Panama de zoons van een voormalig lid van de Nationale Garde hadden vermoord.

Hoewel de regering in San José aanvankelijk volstond met een formeel protest bij de Panamese autoriteiten en deze om opheldering verzocht - waarop van die zijde, per omgaande, zeer beleefd en vriendelijk werd gereageerd - zag het Costarikeinse bewind zich door de herhaling van de incidenten en onder druk van de publieke opinie en van de demonstrerende studenten genoodzaakt de O.A.S. in de zaak te mengen. Deze laatste beperkt zich er voorshands toe de deuren voor bilateraal diplomatiek overleg open te houden. Tot verbreking van de diplomatieke betrekkingen tussen de buurstaten zal het vermoedelijk dan ook (net) niet komen.

- 19 -

Gezien de correcte toon van de Panamese antwoordnota streeft de regering-PINILLA er ook hier naar het dreigende onheil nog tijdig te bezweren.

Het zekere voor het onzekere nemend, zonden de Costarikeinen inmiddels niet-temin militaire versterkingen naar de zuidgrens.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Arbeidsconflicten

Op het gebied van arbeidsonrust spande Curacao in de afgelopen maand - niet-tegenstaande het feit, dat ook Aruba in dit vlak met ambtenaren, onderwijzers en oliearbeiders voor problemen staat - toch wel de kroon. Alle intern-organisatorische vraagstukken, waarmee de vakbeweging hier in de voorbije maanden worstelde (of het nu de CCV betrof met z'n gekrakeel rond het CLASC-lidmaatschap, of CADMU en PWFC met hun reglementaire moeilijkheden), vielen in het niet bij de botsingen tussen enkele van de belangrijkste werknemersorganisaties en een drietal grote werkgevers.

Weliswaar leek de soep aanvankelijk, als zovaak, niet zo heet te worden gegeten als opgediend - immers werden de conflicten bij Holiday Inn Hotel en KNSM goeddeels opgelost, mede dank zij het gelukkige optreden van de landsbemiddelaars FANEYTE en WEBER - doch het venijn bleek in dit geval toch in de staart van de maand te zitten, toen een loonconflict bij WESCAR (onderaannemer van SHELL) na aanvankelijke bijlegging in het begin van de maand, de aanleiding werd tot het tragische gebeuren van 30 mei. Dit zal mogelijk dan ook wel als de zwartste bladzijde in de naoorlogse analen van Curacao blijven geboekstaafd.

VERTROUWELIJK

- 20 -

Waar de tijd voor een bezonken beschouwing hierover nog niet gekomen lijkt, moge ditmaal met deze summiere aanduiding worden volstaan.